

PO NAŠIH VASEH IN DOLINAH

Rezija ni daleč od nas, a nam je skoraj tuja

Posvečati moramo več skrbi tudi vsem doline Rezije, saj jim grozi ista usoda kot onim iz Nadiške, Idrijske, Krnahtske in Terske doline - Narodno blago privablja etnografe in jezikoslovce

Rezija! Kako čudovita dežela, ki se nam odpre pri Rezijuti in se vleče za kakih 15 kilometrov prav do vnožja mogočnega Kanina, ki zapira prehod v Soško dolino. Od Terske doline jo loči le Muško pogorje in če bi skozi to napravili predor, bi bila Rezija sosedna vas Beneške Slovenije. Torej ni daleč od nas in vendar nam je skoraj tuja zaradi svoje odmaknjenosti. Nekoliko je res, da imajo sami Rezijani, žal, premalo stikov s Slovenci, tako v Italiji kot v matični domovini, kar vsekakor prispeva, da se o njih tako malo ve.

Nujno bi bilo zato potrebeno, zlasti med Slovenci, vzbuditi večje zanimanje za Rezijo, saj se zanjo v glavnem doslej zanimajo samo etnografi in jezikoslovci.

Tudi sama zgodovina odkrivanja Rezije je dokaj nenavadna. Najprej so v Rezijo čisti slučajno prvi prišli Poljaki. Leta 1790 je poljski grof Potocky zašel v Rezijo, odkoder je prinesel prva pričevanja o tamkajšnjih ljudeh in običajih. Posebno zanimanje je za Rezijo oživel v dobi romantike, kar seveda ni nič čudnega, saj se je romantika izredno zanimala predvsem za ljudsko pesem in ostalo narodno blago. Vrhunec zanimanja za Rezijo je bil dosežen sredi minulega stoletja, ko je prišel v Rezijo ruski jezikoslovec in znan-

stvenik Boudoin de Courteney.

Človeku, ki prvič pride v Rezijo, nikakor ne bo na prvi pogled jasno, da je prišel na slovensko etnično ozemlje. Ljudje se namreč pogovarjajo po italijansko, le medsebojše-petajto narečje, ki je za Slovence precej nerazumljivo. Na vprašanje, kakšen jezik govorijo, vam bodo Rezijani odgovorili, da neko slovensko narečje. Zanimiv je primer, ki se je zgodil pred nekaj leti, ko je na italijanski televiziji gostovala folklorna skupina iz Rezije. Ko so jih na italijanski televiziji vprašali, kdo da prav zaprav so, je vodja Rezijanov odgovoril: «Rusi smo, ki živimo v Italiji».

Danes je Rezija, skupaj z ostalimi našimi kraji, nedvomno resnična zakladnica starih običajev, pripovedk, pesmi in pravljic. V teh nedostopnih krajih so se zato še danes ohranile dragocene, stare inačiče ljudskega blaga in zato ni nič čudnega, če na-

rodopisci tako radi obiskujejo te kraje.

Kar zadeva gospodarsko in kulturno plat Rezije, pa ni tam nič boljše kot v naših krajih. Vasi kot Ravenca, Osojane, Stolbica, Sv. Jurij, Nijva in Korita so danes na pol prazne, ker so morali ljudje, tako kot pri nas, s trebuhom za kruhom v tujino. V glavnem živijo ljudje iz Rezije v emigraciji in se redkokdaj vračajo domov, zato mora biti vsa naša skrb posvečena še preostalim ljudem, kri katerih je, žal, narodnostna zavest zaradi stoletne odmaknjenosti precej uplahljena.

Čestitke predsedniku Jugoslavije Josipu Brozu-Titu za 80. rojstni dan

Ob 80. rojstnem dnevu predsednika Jugoslavije Josipa Broza-Tita so se dne 25. maja vršile po vsej državi velike slovesnosti, da so na ta način proslavili njegov visoki življenjski jubilej. V Beogradu so na skupščini imenovali predsednika Tita drugič za narodnega heroja in mu izročili zahvalno poslanico narodov in narodnosti Jugoslavije.

Predsednik Tito je ob svojem življenjskem jubileju prejel čestitke državnikov iz vseh krajev in koncev sveta. Prezidium vrhovnega sovjeta ZSSR pa je Tita odlikoval z redom Lenina.

Tudi Slovenska kulturno gospodarska zveza v Trstu, ki združuje slovenske kulturne, strokovne in druge organizacije, ustanove in liste v Italiji, mu je iskreno čestitala.

Mnogo Slovencev in tudi Italijanov iz treh pokrajin, tržaške, goriške in videmske, kjer smo Slovenci avtohtoni prebivalci, se je v času narodno-osvobodilnega boja borila pod njegovim vodstvom proti fašizmu in nacizmu. V tem boju so globlje spoznali in prenesli na mlajše generacije plemenito vsebino gibanja, kateremu je Tito načeljeval in ki stremi po svobodi, enakopravnosti, socialni pravičnosti in sožitju med narodi.

Slovenci v Italiji želijo zato predsedniku Titu še mnogo zdravja in moči, da bo še dosti let utrjeval prijateljske odnose med sosednjima državama kot trdno jamstvo za naše narodnostno prebujenje.

IZJAVE SENATORJA BURTULA

Šole in ceste proti izolaciji gorskega sveta

Duh novega zakona za gorski svet se mora nenehno izvajati - Ustanoviti industrijska središča, ki ne ni bila zaprta sama vase

Na novo izvoljeni senator iz Vidma, prof. Luigi Burtulo, je v razgovoru dejal, ko so ga vprašali o novem zakonu za gorski svet, pri katerem je tudi sam sodeloval, da se mora duh novega zakona nenehno izvajati in da mora zakon temeljiti na prizadevanjih zakonodajalcev in nenehnih intervencijah v korist gorskega sveta. Zato bo, po njegovem, potrebno na podlagi novega zakona tudi organizirati podobne ukrepe na deželi in pokrajinski ravni, bodisi da gre za operative programe, bodisi za specifičnosti tega sveta.

Zato je senator Burtulo poudaril potrebo po čim večji ekonomski integraciji na tem področju, pa tudi socialni in kulturni integraciji, da bi tako ustvarili zares integralen sistem za celotno gorsko področje, sistem, ki bi le v taki, celoviti obliki lahko bil učinkovit in uspešen. Poudaril je predvsem potrebo po gradnji šol in cest, ki naj bi služile zlasti v smislu povezovanja teh predelov z drugimi predeli, kar bi gorski svet reševalo pred izolacijo, s tem pa tudi pred njegovim zaostajanjem.

Na vprašanje, češ, da so infrastrukture, to je omrežje cest, šol in drugih javnih objektov, samo del problema, medtem ko je drugi del problema gorskega sveta v brezposelnosti, oziroma ekonomski emigraciji, je senator Burtulo menil, da bo do zaposlovanja na teh področjih prišlo takrat, če bodo intervencije v ekonomskem smislu posegle na vsa ekonomska področja gorskega sveta: tako na kmetijsko-gozdarski in živinorejski sektor, kot na obrtniški in seveda na turistični sektor. Vendar pa naj bi bilo, po senatorjevih besedah, v ospredju ekonomskega

razvoja tega področja predvsem gradnja industrije, tako velike, srednje kot male industrije, ki naj bi jo postavili po dolinah. Gre za u-

stanovitev industrijskih središč, ki ne bi bila zaprta sama vase, temveč bi koristno vplivala na široko področje okrog sebe.

TURISTIČNI NAČRTI V KANALSKI DOLINI

V Trbižu so pred kratkim obravnavali aktualen načrt razvoja trbiškega turizma. Sestal se je konzorcij za razvoj turizma iz več občin Kanalske doline in sprejel nekaj pobud za nadaljni razvoj turizma na tem področju.

Med najpomembnejšimi turističnimi objekti, ki bodo začeli v kratkem obratovati, so odprt bazen, žičnica na Florjanco, ki bi prepeljala smučarje do dveh smučišč ter razširitev smučišč, oziroma smučarskih stez na Višarjih.

Pri tem so poudarili nujnost, da bi ustanovili avtonomno gorsko skupnost, ki naj bi usklajevala in vodila skupne interese celotnega področja, zlasti kar zadeva nadaljni razvoj turizma, zlasti zimskega.

Občino Naborjet, ki zajema na svojem področju še Ovčjo ves in Lužnico, pa zanjimata predvsem dva problema: turistični razvoj in izkoriščanje termalnih vod. Tako je župan iz Naborjeta Antonio Erlich pred kratkim razložil predstavnikom konzorcija za turistični razvoj Trbiža vse možnosti za razvijanje termalnih vrelecev in povedal, da je občina ponudila koncesijo za izkoriščanje termalnih žvepljenih in zdravilnih voda. Po dolgi razpravi so se zedinili, da bo občina naredila načrt za vse infrastrukture, ki so nujno potrebne za razvoj toplih v

Lužnici. Kot je namreč znano, ima Lužnica odlično žvepleno termalno vodo in so nekoč tu že bile toplice, danes pa je samo kiosk za pitje zdravilne vode.

Vsekakor je treba pozdraviti napore občine Naborjet, da bi znova ovrednotila termalne vode v Lužnici in iz Lužnice spet naredila zdravilne in dobro urejene toplice, kot so nekoč tu že bile.

Za turistične ceste v Nadiški dolini

Pokrajinski odbornik za turizem Romano Specogna se zelo trudi, da bi se čimprej uredile turistične ceste v Nadiški dolini. Pred nedavnim se je obrnil na deželne oblasti in prosil za še druge podpore, da bi delo steklo naprej še pred turistično sezono. Nekatera dela so že v teku, z drugimi bo pa potrebno še pričeti. Dosti del je seveda v zastoju tudi zaradi stalnih neviht, ki ne samo ovirajo delo, ampak tudi povzročajo škodo pri že opravljenem delu.

Najprvo bodo uredili cesto v srednjem komunu in sicer v Dolenjem Trbilju, potem pa v Podbonescu in v Sovodnjah.

Osojani ali Osejani (Oseacco) v dolini Rezije

Pogled na Stolbico ali Solbico (Stolvizza)

Naš pozdrav društvu emigrantov v Milanu

V soboto, dne 20. maja je bila ustanovljena v Milanu 18. sekcija društva slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije. Ob 20. uri zvečer se je zbralo v neki milanski gostilni, v ul. Ausonio, nad 30 Benečanov, večinoma mladih delavcev in delavk, ki živijo in delajo v tem velikem italijanskem industrijskem mestu, kar jim je bilo doma onemogočeno.

Za to priložnost so prišli iz Švice najvidnejši voditelji društva izseljencev: Del Medico, Kranjac in Predsednik Petrič.

Sejo o ustanovitvi sekcije je otvoril Armando Binutti, doma iz Subida, ki dela že več let v Milanu. Binutti je mlad delavec, napreden sindikalist, ki se popolnoma zaveda, kakšna bi morala biti družba, ki bi pravično reševala narodnostne, gospodarske in socialne probleme ter probleme emigracije in delavstva. Binutti je pozdravil navzoče in se zahvalil, da so se odzvali vabilu. Nato je govoril o pomenu, namenih in delovanju društva. Rekel je, da se moramo boriti za ohranitev našega jezika, šeg in navad, za prepoved Beneške Slovenije.

«Tu se bomo redno zbirali», je rekel govornik, «sestajali in razpravljali o naših problemih, govorili in prepevali v našem jeziku. Vsaj takrat, ko se bomo zbrali, bomo imeli občutek, da smo med svojimi, v domači vasi».

Prisotni so pozdravili njegove besede s pristrnim ploskanjem in odobravanjem, prav tako izvajanje Dina Del Medica, Petriča, Ada Conta, Izidorja Predana in Renza Del Medica.

Na koncu ganljivega, a hkrati simpatičnega srečanja, je bil Binutti soglasno izvoljen za tajnika milanske sekcije, Renato Tracogna pa za predsednika.

Ob ustanovitvi sekcije društva izseljencev v Milanu izražamo vse svoje zadovoljstvo in pošiljamo voditeljem in vsem članom društva naš bratski pozdrav!

Ko smo začeli pred mnogimi leti, sami, boj za naše pravice, smo bili v tem boju — zakaj ne bi priznali — večkrat razočarani in obupani. Zgledalo je, da je naš glas, upijočega v puščavi, ki ga nihče ne sliši in posluša. Naši sovražniki, celo nekateri sonarodnjaki, ki so bili izgubili upanje v ustajenje naroda, so govorili, da je naše gibanje, naš glas, «kričanje», predsmrtno hropenje bolnika. Požrli smo grenka ponižanja, vzdržali vse napade in vztrajali. Danes smo veseli, da ni bilo naše žrtvovanje zaman. Povsod, kjer živijo naši ljudje, posebno pa med emigranti, smo pričali prebujenja in ustajenja. Med vedno večjim številom beneških Slovencev se širi zavest, da samo združeni, v skupnem boju, bomo rešili naše probleme, obnovili našo ožjo domovino in pripravili boljšo bodočnost svojim sinovom. Doma, v naših dolinah je bilo ustanovljenih v zadnjih letih več kulturnih društev in raznih skupin, ki se borijo za iste cilje, kot mi, čeprav smo si zbrali različna pota za dosego slednjih.

Opeka na opeko, kamen na kamen, čeprav počasi, se vendarle zida naša hiša, v kateri bo prostora za vse sinove naše zemlje.

IZ NADIŠKE DOLINE

Premajhno pokopališče v Dolenjem Brnasu

Bodo tudi mrtvi morali emigrirati?

Ljudje v Dolenjem Brnasu se že dolgo pritožujejo, ker se nihče ali pa premalo zanima, da bi razširili domače pokopališče. Mrtvih ne vedo več kam pokopati, ker je pokopališče prenapolnjeno. Dostikrat se zgodi, da morajo mrtvega pokopati v še neiztrohnjen grob ali pa bi ga morali nesti na pokopališče kakšne okoliške vasi.

Domačini pravijo: «Še za te martve nje prestora na domači zemlji, še ti bojo muorali in kratkem u umigracijo, če ne bodo rešili tega uprašanja».

POROKA

Poročila se je učiteljica Flavia Stanič iz Špetra z uradnikom Manliem Dorboló iz Čedad. Prijatelji jima čestitajo in želijo dosti let srečnega skupnega življenja.

SREDNJE

PODPORA ZA OTROŠKI VRTEC

Komunska administracija v Srednjah je dosegla, da ji je deželno odborništvo za šolstvo in kulturne dejavnosti dodelilo 2 milijona in 100 tisoč lir podpore, da bodo mogli napeljati centralno kurjavo v prostore tamkajšnjega otroškega vrtca (asilo). Celotni stroški za to delo bodo znašali 3 milijone lir.

PODBONESEC

MALOOBMEJNI PROMET MESECA APRILA

Meseca aprila so na obmejnih blokih zabeležili precej manjše število prehodov kot običajno. Za prehod meje je bilo namreč potrebno potrdilo o cepljenju proti črnim kozam in zato so se mnogi odpovedali izletom v Jugoslavijo. Zato je šlo preko meje s propustnico samo 35.753 ljudi, od teh 24.684 italijanskih državljanov in 11.051 jugoslovanskih.

Preko obmejnega bloka v Stupci je šlo 34.420 ljudi, skozi Učejo 343, skozi Most na Nadiži v tipanskem komunu 216, skozi Most Mišček 213, Most Klinec 197, skozi Polavo pri Čeplesiščih 114, skozi prehod v Solarjih v dreškem komunu pa 40.

S potnimi listi je šlo skozi obmejne bloke 45.199 oseb; vsega skupa je bilo torej 80.952 prehodov.

CEDAD

KDAJ JE ODPRT CEDADSKI MUZEJ

Od meseca maja in do konca septembra bo čedadski muzej odprt v telih urah: od 9 do 12 in od 15 do 17,30 ure; ob nedeljah in praznikih pa od 9 do 13 ure. Ob ponedeljkih je muzej zaprt ves dan.

SV. LENART

PODZEMELJSKE VOTLINE IN JAME

Vse kaže, da so naše doline in v ne preveč visokem

bregu ležeče vasi kraškega značaja, ker je tu vse polno jam in votlin. Nekaj o podzemeljskih jamah v naših krajih je pisal že monsignor Ivan Trinko, sedaj pa so mladi speleologi (jamarji) odkrili še več drugih.

Pred nedavnim se je v Nadiški dolini mudila skupina

jamarjev iz Tržiča (Monfalcone), ki je pregledala vse kotičke. Ponekod so odkrili jame tudi do 40 metrov globoke. Bili so v Mjersi, v Pikonih, Kravarju, Hlasti, Utani, Jagnedu in v Sevci.

Sedaj bodo te študije poglobili in jih oddali deželni katastru za jame.

Uknili bodo male mlekarne in razširili sirarno v Azli

Kot znano, je v Azli največja in najbolj moderno opremljena mlekarina in sirarna, kamor vozijo mleko že iz nešteti vasi iz Nadiške doline in ga predeluje v kakovostne mlečne izdelke. Male mlekarne, ki prejemaajo dnevno od tri do štiri kvintale mleka so nedonosne, ker vzdrževanje poklicnega mlekarja ni tako poceni, kot bi si kdo mislil in tudi izdelki niso tako visoko kvalitetni. Do tega zaključka so prišli člani teh mlekaric sami in zato so sklenili, da jih bodo uknili in oddajali mleko v aželsko sirarno.

Pred nedavnim so se v ta namen sestali člani mlekaric iz Klenja, Petejaha, Gorenje in Dolenje Mjerse, Bjarca, Hlaste, Pikonov in Mersina, ki so sklenili, da bodo svoje mlekarne uknili. Na področju teh vasi rede okoli 550 glav živine, ki dajejo dnevno 50 kvintalov mleka.

Deželno odborništvo za kmetijstvo je sedaj dodelilo še 25 milijonov lir za razširitev sirarne v Azli in tako bodo mogli pričeti s tretjim lotom del, ki je zadnji in sirarna bo dokončana kot je bila v načrtu. Vsega skupaj bo sirarna stala 128 milijonov lir, za kar je dala dežela 102 milijona prispevka.

GRADNJA NOVEGA KOMUNSKEGA SEDEŽA

Zvedeli smo, da bodo v Špetru kmalu pričeli z gradnjo novega komunskega sedeža, kajti sedanji ne odgovarja več vsem zahtevam. Zgradili ga bodo na dvorišču, parcelo kjer je pa sedaj hiša od komun, pa bodo preuredili v lep plac. Novi komunski sedež bo stal 120 milijonov lir, za kar je dežela že nakazala 50 milijonov lir in je sedaj zagotovila, da bo dala še drugi prispevek v znesku 70 milijonov lir.

NA POBOČJIH MALINE

Proti onesnaženju okolja

Kot so ljudje v jezikovno mešani občini Ahten protestirali in še protestirajo proti vojaškim služnostim, tako so se pred nedavnim uprli načrtom neke industrijske družbe, ki bi rada na tem področju zgradila cementarno. In to cementarno naj bi zgradili prav med Magredisom in Rekluzom, najlepšim predelom našega področja. Znano je, da so prišli na misel graditi cementarno prav tu potem, ko so jim zavrnilo lokacijo v občini Manzano in zdaj so cementarji prišli sem, na bregove Maline, ob pomoči lokalnih oblasti, ki se ob primerih podobnih cementarn v Travesiu in Maniagu niso ničesar naučile.

Akcija proti gradnji cementarne na tem področju je bila spontana in učinko-

vita, saj je znano, kako takšna industrija uničuje okolje svoje bližnje in daljne okolice. V tem smislu je protest prebivalcev upravičen, saj bi takšen industrijski objekt zares uničil pre-

FOJDA

Dežela dala 70 milijonov lir

Deželni organi so dodelili komunu Fojda 70 milijonov lir podpore, da bodo uredili vodovode, ki dajejo, posebno v hribovskih vaseh, premalo vode in zgradili nov most preko hudournika Breg (Grivò) na cesti med Čampejem in Ronki. Tu obstoja sedaj namreč pridvižni mostiček (guado), katelega se pa ne morejo posluževati, kadar voda preveč naraste.

AHTEN

Infrastrukture za ahtensko industrijsko področje

Ahtenski komun je zaprosil deželno odborništvo za industrijo in trgovino, da bi dobil na podlagi deželnega zakona št. 31 prispevek za gradnjo infrastrukture, ki so potrebne za uspešen razvoj industrijskega področja.

Te dni je komun dobil

sporočilo, da bo dežela za ta dela dala 27 milijonov lir in sicer 1 milijon 354 tisoč lir letno za dobo 20 let.

S to deželno podporo bodo najprvo ojačili električno energijo in vodovod, potem bodo zgradili pa tudi nekatere nove ceste.

IZPOD MATAJURJA

Dežela naj bi čimprej pomagala rešiti najnujnejše probleme sovodenjskega komun

Sovodenjski komun, ki bi bil zares lahko ena najprivlačnejših točk tako zimskega kot poletnega turizma, je v veliki stiski, ker manjka najpoglavitejše: dobro urejene ceste. Da bi se rešili ti nujni problemi, se je pred nedavnim podala v Trst k odborniku za javna dela dr. Masuttu delegacija, ki so jo sestavljali župan Giovanni Cernotta, en komunski odbornik in en svetovalec, vse pa je spremljal deželni svetovalec Del Gobbo.

Deželnega odbornika za javna dela so prosili, naj intervenira za takojšnji prispevek, s katerim bi mogli še pred poletjem urediti in asfaltirati cesto Jeronišče-Dus-Maşere in razpotje proti Trčmunu. Potrebovali bi

podporo tudi za ureditev pokopališča v Maşerah.

Po obisku pri odborniku za javna dela je delegacija šla tudi k odborniku za šport in ga prosila, naj posreduje, da bi se tudi v So-

vodnjah zgradilo športno igrišče.

Oba deželna odbornika sta delegaciji obljubila in zagotovila, da bosta intervenirala, da se ti problemi rešijo čimprej.

IZ TERSKE DOLINE

Zadnja pot Micottis Agnese - Kačun iz Sedlišč

Na dan 24. maja smo kumpanjali ta na to zadnjo počivanje Micottis Agnese, po našem Kačunku od Orjehuja. Po dolgi boli (bolezni) na umarila tou špitale u Vidmu. Sinòuje Albin anu Viko so ju storli parnesti na svu

zemljo, ke na ju mjela poučno dečjar. Na ba Anjeza na djelavica dobrega sarcu, na mjela za souse nu dorù besjedu anu na vsakemu ledala pomati. Sousje judje ođ ti bližnjih paize (vasi) su ju pospremili na ti zadnji poti, zatu na če douo restati tou naši memorji (spominu). Sinovom Albinu anu Viku djelamo naše sarčne kondoljance.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Nova nižja srednja šola v Nemah

Kot znano, ima nižja srednja šola v Nemah zelo slabe šolske avle in še teh je premalo. Nekateri razredi so v stari šoli, ki je bila med to zadnjo vojno požgana in potem nekoliko obnovljena, drugi pa so v zasilnih prostori sem in tja. Število šolarjev narašča, saj jih zadnja leta vozijo tudi iz okoliških komunov: tipanskega, ahtenskega in iz bližnjih furlanskih.

Sedaj bodo zgradili novo, moderno nižjo srednjo šolo in sicer v neposredni bližini osnovne šole. Deželni odbor je v ta namen že dodelil 170 milijonov lir prispevka in tudi načrti so že pripravljani.

GRADNJA NOVEGA KOMUNSKEGA SEDEŽA

Komunski odbor je na svojem zadnjem izredem zasedanju sklenil, da bo dal v apalt dela za gradnjo novega komunskega sedeža, ki bo stal 24 milijonov lir. Na licitacijo so povabili več gradbenih podjetij. Z deli bi morali pričeti že letošnje pomlad.

POROKA V VISKORŠI

Dne 22. aprila se je poročila naša vaščanka Franca Noacco z Linom Kuntičem iz Tamarja pri Vizontu. Sorodniki, prijatelji in znanci jima želijo dosti srečnih let v skupnem življenju, doma ali po svetu, če ju bo morda tja gnala usoda.

Micottis Agnese - Kačun

Naši dragi rajniki

IZ KOMUNA AHTEN: 76-letna Irma Mainardis vd. Bin, 73-letna Caterina Borini por. Leonarduzzi.

IZ KOMUNA BRDO: 57-letni Mario Sinicco, 75-letna Agnese Micottis iz Sedlišč.

IZ KOMUNA FOJDA: 63-letni Vittorio Guyon iz Podvrat, 51-letni Aurelio Lombardo, 56-letna Erminia Lazaro por. Fabbro.

IZ KOMUNA GORJANI: 78-letni Domenico Moro.

IZ KOMUNA GRMEK: 64-letna Argia Ruchin.

IZ KOMUNA NEME: 78-letni Domenico Vizzutti iz Torlana.

IZ KOMUNA POBBONESEC: 65-letni Sebastiano Julietig.

IZ KOMUNA PRAPOTNO: 65-letna Maria Sfiligoj vd. Duri, 91-letni Luigi Deganutti, 65-letna Emilia Zavara por. Premaried.

IZ KOMUNA SOVODNJE: 64-letni Leopoldo Massera.

IZ KOMUNA SREDNJE: 65-letni Agostino Beuzer.

IZ KOMUNA SV. LENART: 46-letni Ernesto Salamant.

IZ KOMUNA SV. PETER: 41-letni Giuseppe Snidarcig, 74-letna Cecilia Macorig vd. Cencig, 58-letni Carlo Menig.

IZ KOMUNA TAVORJANA: 68-letna Felicita Cernetig vd. Treppo, 58-letni Leonardo Macorig, 78-letna Caterina Vinazza vd. Specogna.

Vsem sorodnikom naših dragih rajnikov izrekamo naše globoko sožalje.

Sprehod skozi slovensko književnost

ANTON AŠKERC

čil domoljubno romanco Trije popotniki.

V svojih prvih pesmih je Aškerc neizviren in brez pesniškega poleta. Pod Levčevim mentorstvom se je Aškerc kasneje posvetil, potem ko je pokazal izreden epski dar, pesniškemu oblikovanju motivov, ki jih je zajel iz resničnega sodobnega ljudskega življenja. Poslej je pisal balade in romane ter prilike, ki se odlikujejo s krepkim uvodom, dramatičnim zapletom dejanja, značilnim govorom in učinkovitim sklepom. Njegovo pesem je napolnila vsebina, ki je v jasnih in preprostih, klenih besedah, brez olepševanja spregovorila o viharnih časih slovenske zemlje in njegovega ljudstva. Možate, resne in kakor iz težkih kamnitih skladov so izklesane njegove

pesmi, ki govore z globokim, nežnim, človeškim čustvom naravno in preprosto, brez olepšanih in vzvišenih besedi.

Leta 1890 je s pravim pesnikovim imenom izšla njegova prva zbirka Balade in romane, ki je našla takrat med Slovenci zelo velik odmev in se je tudi dobro prodajala. Leta 1896 je pesnik dal na svetlo svojo drugo zbirko Lirske in epske poezije, v katerih je prvi med slovenskimi pesniki prikazal življenje, trpljenje in stremljenje delavcev. V svoji tretji zbirki Nove poezije (1900) se kaže Aškerc predvsem kot satirik in bojevnik, upornik, ki svoj boj za svobodo in svoj svetovni nazor izraža v podobah, ki jih zajema iz orientalskega sveta.

Zatem je izdal do svoje smrti še celo vrsto pesniških

zbirk, ki pa po svoje ne pomenijo tolikšne umetniške vrednosti kot pravkar omenjene njegove tri prve umetniške zbirke.

Ob tej priložnosti omenimo, da je Aškerc v svojih pesnitvah opisoval tudi našo deželico, Beneško Slovenijo, konkretno Landarsko jamo v pesnitvi Atila in slovenska kraljica.

V razvoju slovenskega pesništva je Aškerc pomemben zlasti kot pesnik balad in romanc (Brodnik, Mejniki). Slovensko poezijo je vsebinsko in oblikovno obogatil z realistično epsko pesmijo, prikazoval v nji stvarno življenje ter zaključil mladoslovensko dobo kot njen najizrazitejši izpovedovalec svobodomiselnih prizadevanj in najdoslednejši borec proti ozki katoliški miselnosti.

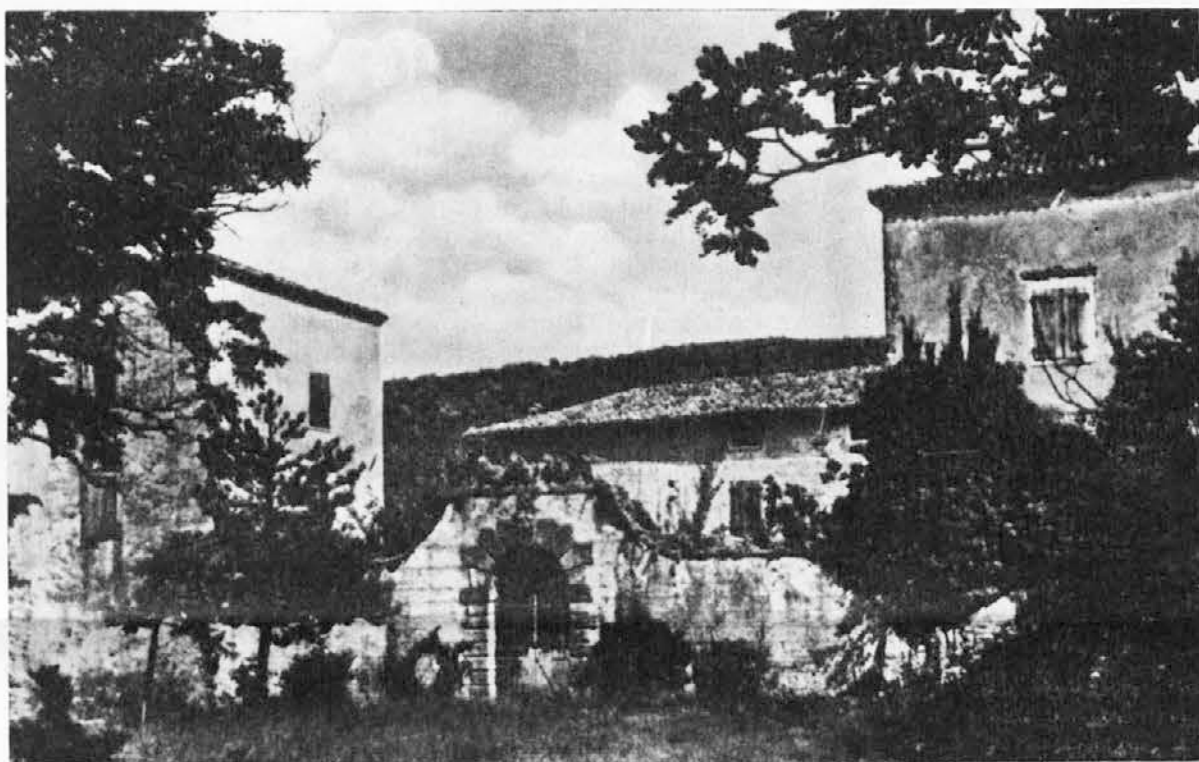
Anton Aškerc se je rodil 1856. leta revnemu kočarju v Globokem pri Rimskih toplicah. Aškerc je gimnazijo končal v Celju. Po želji svoje tete, pri kateri je preživel svoja otroška leta in je ves čas skrbel za njega, pa je študiral bogoslovje v Mariboru. Za duhovniški poklic se je odločil bolj po sili razmer kakor iz nagnjenja.

Duhovniško službo je opravljal po raznih krajih Stajerske, najprej v Podsredi, nato v Smarju pri Jelšah, pri Lovrencu, Slovenskih goricah, potem v Vitarnju, kjer je ostal eno leto, nekaj mesecev v domači župniji pri Sv. Marjeti ter naposled v Mozirju in v Skalalah pri Velenju.

Zaradi sporov z lavantinskimi škofom, ki je Aškercu očital svojeglavo, kritično razlaganje cerkvenih zadev, je po nasvetu prijatelja dr. Turnerja zaprosil za upokojitev in za službo arhivara pri ljubljanskem magistratu, ki je bila ustanovljena nalašč zanj. To arhivarsko službo je vestno in z gledno opravljal od 1898 leta do svoje smrti. Leta 1899 je urejeval leposlovni del Ljubljanskega zvona, od 1900 do 1902 pa je bil urednik revije. Umril je, zadet od kapi, 1912. leta v Ljubljani.

V svojem življenju je Aškerc mnogo potoval: bil je v Pragi, v Bosni, v Srbiji in na Ogrskem, v Benetkah, v Krakovu in na Slovaškem, v Carigradu, Mali Aziji in Bolgariji, Italiji do Caprija in Pompejev, v Furlaniji, na Poljskem, v severni in srednji Rusiji, v Odesi, na Krimu, na Kavkazu, v Egiptu, v Trstu in okolici, kjer je spoznaval življenje primorskih ribičev in na Grškem. Ta potovanja so mu dala motive za številne pesmi.

V javnost se je Aškerc prvič oglašil 1880 leta s pesniškim imenom Gorazd, ko je v dunajskem Zvonu priob-

Znameniti grad v Ibbani v Idrijski dolini. Podoben je veliki, utrjeni hiši in je bil nekdanji last goriških škofov. Ibbana (it. Albana) je spadala pod goriško škofijo in je prišla z njo vred 1807. leta pod Avstrijo

ZA NAŠE DELO Kaj bomo delali meseca junija

NA POLJU okopavamo in prisipljemo krompir. Pri tem delu pa moramo biti previdni, kajti v rahli zemlji ne smemo krompirja okopavati preveč na visoko. Pri takem okopavanju namreč preveč dvignemo zemljo in povečamo izhlapevanje zemeljske vlage. V takem primeru je boljše njivo večkrat opleti in prerahljati, kakor pa da bi zemljo obračali. Če se pokaže na krompirju strupena rosa

(peronospora), ga moramo škropiti kakor trto.

NA TRAVNIKU je košnja pred vrati. Kosimo tedaj, ko je večina trav in detelj odcvetela. Trave so sočne in prebavljive samo do cvetja, potem izgubljajo na redilni vrednosti, četudi je krme nekaj več. Takoj po košnji lahko polivamo po travnikih z gnojnicjo.

V VINOGRADU je zdaj

dosti dela. Najvažnejši opravili sta škropljenje in žveplanje. Zpomnimo si: peronospora lahko preprečimo, napadena trta pa ne ozdravi več. Škropiti moramo torej o pravem času. Če opazimo v zarodu grozdne molje, pridamo škropilni brozgi tudi svinčeni arzenat. Zdaj je potrebno povezati mladje. Druga dela so: zeleno cepljenje in zatiranje trtjona.

UNIVERZA V VIDMU

Borba za furlansko univerzo

Z ozirom na novi zakon o reformi univerze, ki ga je senat že sprejel, je nastala nevarnost, da bi v Vidmu izgubili filološko fakulteto kot del tržaške univerze, ker popravljene 64. člen zakona o univerzah ne predvideva dislokacijskih fakultet posameznih univerz v drugih krajih. Na ta način bi torej filološka fakulteta kot podružnica tržaške univerze ne mogla po novem zakonu več obstojati, to pa gre vsekakor v prid tržaški univerzi, ki seveda ne želi, da bi se tudi v Vidmu ustanovila univerza. Zato ni nič čudnega, če so furlanski študentje te dni v Vidmu postavili ostro zahtevo po ustanovitvi vsaj še štirih novih diplomskih smeri, da bi tako s filologijo dobili v Vidmu v nekem smislu polno univerzo in ne več fakulteto kot podružnico tržaške univerze. Še več, furlanski študentje so ostro obsojili omenjeni popravljeni člen v novem zakonu o univerzitetni reformi, ki je v nekem smislu resnično nasprotje sami reformi italijanske univerze. Zato so v svoji protestni noti zahtevali tudi takojšnje organizacijo vsaj štirih novih študijskih smeri v Vidmu in to že v prihodnjem študijskem letu 1972-73.

Kaj pravi * * * Petar Matajurac?

U zadnjem cajtu san dost prehadu' po naših dolinah an po naših vaseh. Videu san, da se je marsikaj spremenilo po vaseh, od kar san biu po svjete. Videu san puno hiš brez kadiža, praznih, hiše, ki se poderjajo. Okuole njih rasejo pokrive an arbida. Judje so šli po svjete, s trebuhom za kruham. Po drugi strani pa san videu, da so zgradil puno cjest po beneških vaseh. Po oštarijah so mi starci pravli, da so tele cjeste služile, da so te mladi buj lahko odšli po svjete. Potle san videu še druge lepe reči: puno novih an prestrojenih hiš, kar pomeni, da so znali naši judje šparat po svjete, da so se s paršparanim dnarjam varnili, da njeso pozabili na našo zemjo.

Začudlo me je, da so napeljal po dostjeh kamunah an vaseh javno električno luč, ob cjestah po dolinah pa celua od vasi do vasi, se-vjeda, samua, kjer nje prevelike razdalje. Judje so mi znali povjedat, da so tuo napravili na stroške komunou. Takua imamo sada razsvetljenih puno vasi. Tuole bo dobrò maloman za use judi. Prepričan san, da se bo zgodilo manj nesreč. Posebno bo dobrò za pijance, ki se uračajo poznò ponoči na svoje domuove. Povjedali so mi že, da jih sada manj pade u grapo al pod cjesto. Po

drugi strani pa bo zmjeraj manj pijancu, saj jih bo špot se zapljetat, ko jih bo ob luči usak lahko videu. Samua u tami se lahko djelajo garde reči. Slabo bo tudi za tatuove, saj ne bojo mogli vič krasti takua lahko, brez skarbi, ku do sada. Pru za pru, če smo pravični, muoramo povjedat, so bli zmjeraj par nas rjedki tatje, čeglih smo življeli u tami. Naši judje so zlo pošteni. «Električna luč po naših vaseh an kamunah slazi še za dno lepo rječ!» mi je jau parjateu Miklauž.

«Za kajšno?» san ga uprašu.

«Naši komunski možje ne bojo vič mogli opravjat naših problemu u tami, ku do sada».

«Muč norac!» je jau Jakob, ki nas je poslušu, «naš komunski možje so bli saldu kuražni, se ne bojiyo obednega. Tudi do sada so opravjuval komunske reči ob odparti luči, saj imajo oštarije električno luč že nad dvajst ljet!».

U tistem momentu je stopu pred Jakoba šindik. Debelo ga je pogledu, a mu nje nič jau.

«Ne gledite me takua debelo, ku telè čju nove urata, kar san jau, san jau za škerc!»

Lepua Vas pozdravja Vaš

Petar Matajurac

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

38

In kakor da ji iz hvaležnosti vrača tisti davni poljub, je zdaj pritisnil ustnice na njeno uvelo roko. Bila je skoraj mrzla. Popustila ga je potrto, ki ga je prej mehčala in mu izvabljala solze. Sedel je kot omrtvičen, ji gledal v obraz, na posinele ustnice; kakor da od trenutka do trenutka pričakuje njenega poslednjega diha.

Zadremal je. V dremavici je zaslišal dolg vzdih, nato še enega. Potem je bilo vse tiho. Preplašen je odprl oči in pogledal bolnico. Ležala je vznak. Zdelo se je, da je hotela dvigniti roko do glave, a ji je obstala na prsih.

«Mati!» jo je poklical. «Mati, slišite!».

Pogledala ga je še enkrat z odsotnim, začudenim pogledom, kakor da je zastrmela že iz onega sveta.

Čedermac je planil k vratom in na hodnik. Poklical je družino, ki je spala... Mati je umrla šele proti jutru. Gospod Martin je že dolgo čutil, da mu pojemajo telesne moči in se ga kdaj pa kdaj loteva mrzlica. Posušil se je bil ko trska, obraz se mu je nagubal, toda bil je močne narave, pomagala mu je tudi železna volja, da se je vzdržal na nogah.

Po materini smrti bi ga bilo skoraj zlomilo. Noge so se mu tresle, le s težavo je opravljal službo, vzelo mu je

spanec, lotevala se ga je mrzlica. Jedi niso imele okusa, občutil je le veliko žejo. Razburjal se je za vsak nič, vemer se je moral krotiti, a obenem je vedno bolj občutil krvavečo bolečino ob srcu. Bilo mu je, kakor da mu srce, neizmerno veliko in težko, visi v praznem prostoru in se bo vsak hip utrgalo.

Ali je zbolel? Ali je res zbolel? Vpraševal se je z začudenjem in grozo. V življenju je bil le redko bolan, same neznatne slabosti. Misel, da bo kot neboljen stavec Bog ve koliko časa priklenjen na posteljo, mu je bila nadse težka. Spoznal je, da telesne izčrpanosti, ki ga je obhajala, ne bo mogoče premagati le z močjo njegove volje. Treba bi bilo več, mnogo več...

Legel je vsak dan po maši in ni vstal do naslednjega dne razen za najnujnejše opravke. Užival je le malo. Katina mu je kuhala pomirjevalne in krepilne čaje.

«Ali si bolan?» Dekle je preplašeno strmelo vanj. «Ali naj koga pokličem?».

«Saj nisem bolan», je odgovoril osorno. «Kdo pravi, da sem bolan? Le nikomur tega ne pravi! Utrudilo me je, zelo me je utrudilo, potreben sem počitka. Če kdo vpraša po meni, reci, da počivam, in takoj me poklič!».

Katina se ni upala ugovarjati. Bila je je sama skrb. Z materino smrtjo se je bila sama po sebi izravnala napetost, ki je prej vladala med njima. Čedermacemvu bistremu očesu ni bilo ušlo, da Katina ni žalovala le za materjo, ampak istočasno tudi za svojo ljubeznijo. Klinjon jo je bil najbrž pričakal kje na klancu in za vedno razdril njene sanje. Saj se mu je smilila, ki je bila ranjena do

dna duše in ji tiste dni niso nehale teči solze; slednjič se je uravnovesila in se topo vdala. Prej, kakor je Čedermac pričakoval. Postala je postrežljiva in skrbna kot nikoli poprej. Zavedala se je svoje odvisnosti od njega.

Čedermacu se ni sanjalo, da ga bo materina smrt tako globoko potrla. Bila je tista poslednja kaplja, ki mu je zrušila ravnotežje. Ko je ležala na mrtvaškem odru in še potem je izgubil čut za čas. Bilo mu je, kakor da visi v praznem prostoru in se je še sonce ustavilo na nebu, ne le žepna ura, ki jo je pozabljal navijati. Bil je ko drevo, ki so ga zločinsko zasekali in nato pustili, da izceja svoje najboljše sokove.

Leže na postelji je bolščal v strop, kakor da vrta v mrak nekaterih ugank, ki jim ni mogel do živoga. Potil se je, znoj mu je še huje črpal moči, a obenem ga je navdajalo omotično ugodje. Kdaj pa kdaj se ga je loteval spanec, da so se mu same od sebe zapirale veke. To, kar ga je objelo, ni bilo spanje, bilo je mučno stanje med blodnjami in bedenjem. Prej jasne misli so se mu trgale v drobce, se mu spreminjale v pošastne podobe, v grozotne predstave, kakor bi si jih ne mogla izmisliti še tako živa domišljija.

Bil je beli dan, zunaj je sijalo sonce, a njemu je bilo, kakor da je soba prepredena s sivo pajčevino. Videl je Katino, dobro se je zavedal, da stoji ob njem, vendar se mu je izmikala v neznanstvo daljavo. Kdaj pa kdaj se mu je zdelo, da stoji ob postelji neka čisto tuja ženska in ga gleda s plahimi, žalostnimi, vprašujočimi očmi. Le kadar je spregovorila, se je znova zavedel, da je ona.

za naše mlade bralce

Vrag in njegova babica

Čebelica in čmrlj

Živel je mogočen kralj, ki je imel veliko vojakov. Dajal pa jim je majhno plačo, da od tega niso mogli živeti. Tedaj so se znašli trije vojaki skupaj in so nameravali pobegniti. Pa je eden od njih rekel: «Če nas dobe, nas obesijo na prvo drevo; kaj nam je storiti?» Drugi izmed njih pa je rekel: «Poglejte tamle žitno polje! Če se skrivemo tja, nas nihče ne zaloti. Drugi vojaki ne smejo v žito, jutri pa odidejo proč od tu.» Splazili so se torej v žito, ostali vojaki pa naslednji dan niso odšli, temveč so ostali tam še kar naprej.

Trije pobegli vojaki so tičali v žitu že dva dni in dve noči ter so bili že tako lačni, da bi skoro pomrli. Če bi se prikazali na dan, bi jim smrtna kazen ne odšla. V tem pa je priletel po zraku ognjeni zmaj, se spustil k njim na zemljo in jih vprašal, zakaj so se tu skrili. Odgovorili so mu: «Mi smo vojaki, ki smo pobegli, ker je bila naša plača premajhna. Sedaj moramo tu od lakote umreti, če ostanemo v žitu, ali pa nas obesijo, če pridejo ven.» — «Ali mi hočete služiti sedem let?» je rekel zmaj. «Potem vas srečno odvedem od tu, da vas nihče ne zaloti.» — «Druge izbire nimamo, zato moramo to sprejeti», so odgovorili. Tedaj jih je zmaj sprejel v svojo okrilje, jih odnesel po zraku in jih odložil na zemljo daleč proč od ostalih vojakov. Ognjeni zmaj pa ni bil nihče drugi kakor sam vrag.

Dal jim je majhen bič, rekoč: «Udarjajte in pokajte z bičem in denar bo frčal okoli vas, kolikor ga želite. Kakor velika gospoda boste lahko živeli, imeli boste svoje konje in se vozili okoli: po preteku sedmih let pa ste moja last.» Nato jim je pomolil knjigo, ki so se morali vanjo podpisati. «Vendar vam po sedmih letih zastavim še eno ugancko,» je nadaljeval vrag. «Če jo boste uganili, ste zopet lahko prosti in izven moje oblasti.»

Tedaj je zmaj odletel in oni so potovali z bičem po svetu. Imeli so denarja v izobilju in dali so si narediti gosposke obleke. Kjer koli so bili, so živeli veselo in zadovoljno, vozili so se s konji in kočijami, jedli so in pili, toda zla niso nikomur prizadejali.

Čas jim je naglo minil in, ko se je sedmo leto bližalo h koncu, je bilo dvema zelo tesno pri srcu in sta se bala, tretji pa je vzel vse to za lahko in veselo ter rekel: «Bratca, ne bojta se, nisem padel na glavo, jaz hočem rešiti ugancko.» Odšli so na odprto polje, sedli na tla in dva sta delala žalostne obraze. Pa je prišla mimo njih stara ženica in jih vprašala, zakaj so tako žalostni. «Ej, kaj vas tako zanima? Saj nam tako ne morete pomagati.» — «Kdo ve?» je odgovorila ona, «le zaupajte mi vaše težave!» Povedali so ji, da so že skoro sedem let v službi samega vrata, ki jim je zato dal denarja na pretek, samo da so se mu zapisali.

Če po sedmih letih ne uganete zastavljene uganke, pripadejo njemu. Starica je rekla: «Če hočete, da vam pomagam, mora iti eden izmed vas v gozd, kjer pride do prevrnjene skale, ki izgleda kakor hišica. Vstopiti mora in tam dobi pomoč.» Oba žalostna tovariša sta si mislila: «To nas vendar ne reši», ter sta obsedela, tretji-vestelj pa je vstal in se odpravil daleč v gozd, da je našel skalnato hišico. V hišici je sedela kakor zemlja stara ženica, ki je bila vragova babica. Vprašala ga je, odkod prihaja in česa išče tu. On ji je vse povedal, kakor se je bilo zgodilo in, ker ji je bil zelo všeč, se ga je usmilila in mu rekla, da mu hoče pomagati. Vzdignila je velik kamen, ki je pokrival vhod v klet, rekoč: «Tu se skrij in poslušaj, o čem se govori; le tiho sedi in se ne gani! Ko pride zmaj, ga vprašam po ugancki. Meni pove vse in potem pazi na to, kaj odgovori!»

Ob dvanajstih ponoči je priletel zmaj in zahteval večerjo. Njegova babica je pripravila mizo ter nanosila

jedi in pijače, da je bil zmaj zadovoljen. Nato sta skupaj jedla in pila. Potem ga je med pogovorom vprašala, kako mu je minil dan in koliko duš je dobil. «Danes nisem imel posebne sreče,» je odgovoril, «dobil pa sem tri vojake, ki so skoro gotovo že moji.» — «Da, trije vojaki,» je rekla ona, «tu je pa še nekaj vmes; te še lahko izgubiš.» — Vrag je posmehljivo rekel: «Ti so že kakor moji; zastavim jim še eno ugancko, ki je nikakor ne bodo mogli rešiti.» — «Kako pa se glasi ugancka?» je vprašala babica. — «To ti sedajle povem: v velikem severnem morju leži mrtva morská mačka — to bo njihova pečenka; kitovo rebro — to bo njihova srebrna žlica; in votla stara konjska noga — to bo njihova čaša.»

Ko je vrag legel spat, je babica zopet vzdignila kamen in spustila vojaka. — «Ali si na vse pazil in si dobro zapomnil?» — «Da,» je odgovoril: «Dovolj vem in si bom že znal pomagati.» Nato je moral skrivaj po drugi poti skozi okno in v vsej naglici oditi k svojim tovarišem. Povedal jima je, kako je stara babica z zvijačo ukanila vrata in, kako je zvedel za rešitev uganke. Tedaj so bili vsi trije veseli in dobre volje. Vzeli so bič in napokali toliko denarja, da se je kar po zemlji kotalil.

Ko je minilo sedem polnih let, je prišel vrag s knjigo in jim pokazal podpise, rekoč: «Vzeti vas hočem s seboj v pekel. Tam sem vam dal pripraviti južino. Ali mi lahko uganete, kakšno pečenko boste pedli? Če to uganete, ste prosti in svobodni in tudi bič lahko obdržite.» Tedaj je spregovoril prvi vrag: «V velikem severnem morju leži mrtva morská mačka — to naj bi bila naša pečenka.» Vrag se je jezil in rekel: «Hm! Hm! Hm!» Nato je vprašal drugega: «In kaj je vaša žlica?» — «Kitovo rebro — to naj bi bila naša srebrna žlica.» Vrag je od jeze pačil

obraz in zopet trikrat zamrmral: «Hm! Hm! Hm!» Nato je vprašal tretjega: «Ali pa tudi veste, kaj bo vaša čaša?» — «Stara konjska noga — to naj bi bila naša čaša.» Tedaj je vrag odletel z glasnim krikom proč od njih in ni imel nobene moči več nad njimi. Oni trije pa so obdržali bič in napokali denarja, kolikor se jim je zdelo, ter zadovoljno živeli do konca življenja.

Na dišeči cvetki sta se sešla čmrlj in čebela.

«Oj čebela,» pravi čmrlj, «kako si ti suha! Poglej mene, kako sem debel in rejen! I kaj pa delaš z medom, ki ga nabiraš po cvetju, kaj ga ne poješ sama?»

«O ne,» odgovori čebelica, «jaz ga dajem tudi drugim...»

«To si bedasta,» reče nato

čmrlj, «jaz ga pa sam pojem. Čemu bi ga dajal drugim? Zato sem pa tudi telesen in rejen, hum, ti si pa kot trska!»

«Naj bom kot trska, zato me pa tudi ljudje ljubijo bolj kakor vse druge moje vrste, tebe pa se boje in te ne marajo,» odgovori čebelica in odleti proti uljnaku.

Pravljica o liliji in vrtnici

Bila je imovita vdova, ki je imela edino hčerko Jerico. Prigodilo se je pa, da je njena ljubljena edinka nevarno zbolela. Sloviti zdravniki, ki jih je skrbna mati klicala k svoji hčerki, so že obupali nad mladim življenjem.

Mati se je v tej stiski spustila pred Marijino podobo na kolena in z zaupanjem prosila božjo Porodico pomoči.

«Sveta Mati božja,» tako je končala svojo molitev, «ti, ki veš, kaj je materina ljubezen, pomagaj meni in mojemu otroku! Ako izprosiš pri svojem ljubem Sinu moji hčerki zdravja, bodi vse njeno življenje tebi posvečeno. Dala jo bom v samostan, in tam naj kot nuna do svoje smrti časti tvojo dobroto.»

Marija je uslišala materino prošnjo. Hčerki je odleglo in kmalu je bila popolnoma zdrava.

Toda mati je na svojo, Mariji dano obljubo hitro pozabila. Kar nič več ni hotela o njej vedeti. Komaj je bila hčerka stara dvajset let, že jo je mati obljubila bogatemu ženinu.

Zenin je bil lep in blag človek. Zato je bila hčerka Jerica, ki ni o materini zaobljubi prav ničesar vedela, takoj pripravljena, da stopi z njim v zakon.

Zenitovanjske priprave so

se pričele in dan poroke se je približal.

Na predvečer poročnega dne se je sanjalo nevesti Jerici, da je prišla k njej Mati božja ter jo smehljaje vprašala: «Jerica, ali veš, kam pojdeš jutri?»

«O, vem,» je odgovorila Jerica. «Jutri ob devetih pride moj ženin in me povede k poroki.»

«Motiš se, ljuba Jerica,» je dejala Mati božja. «Ti pojdeš jutri z menoj. Povedem te k ženinu, ki je še lepši, blažji in bogatejši kakor pa ta, ki ga misliš vzeti. Z menoj pojdeš, da, saj te mi je mati obljubila že takrat, ko sem ti izprosila ljubo zdravje.»

Jerica se je zbudila in premišljala te čudne sanje, o katerih je potem zjutraj pripovedovala tudi svoji materi.

«Ba,» je rekla mati malomarno, «sanje so prazne in ne pomenijo ničesar. Le hitro se opravi, svatje bodo že skoro tu!»

Bližala se je deveta ura. Ženin in svatje so se pripekljali. Šli so v prostorno hišo ter posedli okrog dolge mize.

Mati jim je hitela nositi jedi in pijače. Neveste Jerice pa ni bilo videti nikjer.

«Mati,» je začel povpraševati starejšina, «kje se pa mudi nevesta Jerica?»

«Zgoraj je v gorenji sobi,» odgovori mati.

«Gotovo sedaj pregleduje, katero obleko bo oblekla k poroki,» reko svatje in čačajo. Ko pa neveste le ni bilo doli, je vprašal starejšina iznova: «Mati, i kaj vendar že počne nevesta, da je tako dolgo ni.»

«Gotovo prešteva svetle cekine, ki jih imamo kar polno škrinjo,» pravi mati. «Le še nekoliko počakajte, skoro bo tukaj!»

Toda Jerice le ni bilo k svatom. Ko je starejšina že v tretjič začel vpraševati zanjo, se je dvignil ženin izza mize in smuknil v gorenje prostore, da vidi, kje vendar se mudi njegova ljubljena nevesta.

Vstopivšemu v njeno sobo, se mu je nudil grozen, pretresljiv prizor.

Njegova ljuba Jerica je ležala na postelji — mrtva.

«Jerica,» se mu je izvilo iz ust, nato je pa omahnil na tla in — umrl.

Na bolesten krik, ki je priklopljen iz prsi nesrečnega ženina, je hitela v gorenjo

sobo Jeričina mati in za njo so prihiteli vsi drugi svatje.

Mislite si grozo Jeričine matere in strah pričujočih svatov, ko so gledali pred seboj ženina in nevesto — oba mrtva.

Hiša veselja je postala na mah hiša žalosti in vesela svatovščina se je izpremenila v tožno pogrebščino.

«Jaz sem kriva, jaz sem kriva,» je kričala mati obupno, «ker nisem izpolnila svoje, Mariji dane obljube. Jaz sem kriva smrti obeh.»

Cez dva dni so odnesli mrtveca na pokopališče ter ju položili v skupni grob enega tik drugega.

Kmalu potem so ljudje zapazili, da raste iz groba neveste Jerice krasna, bela lilija, iz groba ženinevega pa lepa, rdeča vrtnica. In dve cvetici sta rasli in rasli. Njiju vrhova sta se zblížala, se strnila v en sam krasen cvet, ki je dičil in spajal oba grobova.

Smejmo se!

Peter pripoveduje Igorju: «Ljudje so čudni. Brž ko se komu kaj zgodi, se mu vsi smejemo. Včeraj zvečer je nekdo padel s kolesa. Na mah se je zbrala okoli njegá množica ljudi in vsi so se mu smejali. Samo jaz se nisem smejal.»

«Pa kdo je bil tisti, ki je padel?»

«I kdo neki - jaz.»

Igorja je poslala mama v pekarno po kruh.

«Prosim kilogram kruha!»

Pek je stehal kruh in ga dal dečku. Toda Igor ima o stro oko in je opazil, da je pek slabo tehtal.

«To pa ni kilogram, pre-malo je, se je uprl Igor.»

«Kaj bi se jezil, pobič, boš laže nosil,» mu je odgovoril pek in mu pomolil kruh.

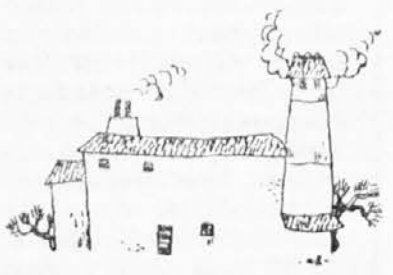
Igor vzame denar in pusti na pekovi mizi sto lir.

«Hej, ti, premalo je, kje pa imaš še ostali denar?»

«Kaj bi se jezili,» je vrnil Igor, «boste laže šteli.»

VISOKO NA STREHI CEPI MOŽICEK IN KADI

Lisica in volk

Nekoč sta se lisica in volk pobratila in dogovorila, da bosta skupaj živela in skupno skrbela za hrano. Nekoč sta dobila lonec medu in ga skri-la v neko luknjo izven svojega bivališča. Ni minilo mnogo časa in lisici se je zahotelo medu. Premišljevala je, kako bi se ga najedla. Izmisli-la si je zvijačo in rekla volku: «Boter volk, nekdo trka na vrata, ali naj grem gledat, kdo trka?»

«Le pojdi,» ji je odgovoril volk. Ni niti šla do vrat, temveč se je takoj vrnila in volk jo je vprašal: «Kdo trka na vrata?» — «Vabijo me za botro, da bi jim krstila otroka,» mu je lisica odgovorila, «ali naj grem ali ne?» — «Le pojdi,» ji je rekel volk. Lisica je odšla k loncu, se najedla me-

du in se zopet vrnila. Ko je prišla, jo je volk vprašal: «Kakšno ime je dobil otrok pri krstu?» — «Dali smo mu ime Načetek,» mu je odgovorila. Nesrečni bedak volk ni spoznal, da je lisica načela med.

Čez nekaj časa se je lisici zopet zahotelo medu. Zopet je vzkliknila: «Kdo trka?» (namreč na vrata) in vprašala volka: «Boter volk, vabijo me za botro, da bi jim krstila otroka; ali naj grem ali ne?» — «Kar pojdi,» ji je rekel volk. Lisica je zbežala k vratom, preplopolvila med in se zopet vrnila. Volk jo je vprašal: «Kakšno ime je dobil otrok pri krstu?» — «Dali smo mu ime «Prepolovec,» mu je odgovorila. In nesrečni volk

se zopet ni domislil, da je botra že pojedla polovico medu iz vrča.

Kmalu se je lisici zopet zahotelo medu in zopet je vzkliknila: «Kdo trka na vrata?» Odšla je na videz gledat. Ko se je vrnila, je rekla: «Boter volk, vabijo me za botro, da bi jim krstila otroka; ali naj grem ali ne?» — «Kar pojdi,» ji je rekel volk. Lisica je odšla k loncu, se najedla me-